

Eutanàsia: qüestió de principis

“**H**aver de morir en la clandestinitat m'indigna. La falta d'una llei d'eutanàsia m'obliga a deixar de viure d'aquesta manera”. J.A. Arrabal, de 58 anys, es va suïcidar el diumenge 2 d'abril i va acabar amb l'agonia que l'esclerosi lateral amiotròfica (ELA) li provocava. Sempre que hi ha un nou episodi que té relació amb el desig de posar fi a la pròpia vida, un pensa en Ramón Sampedro. També ell va actuar de manera clandestina. En aquella ocasió es va detenir Ramona Maneiro per complicitat en el decés, i és que el Codi Penal vigent encara condemna, en l'article 143, el fet d'induir, causar o cooperar en els actes necessaris per dur a terme la mort, encara que sigui per malaltia greu i irreversible.

Si la mort ja és de per si un tabú per a una societat adoctrinada en l'èxit i en els finals feliços, encara ho és més el desig de voler morir. Tanmateix, i tant si estem en sintonia amb la resolució d'aquests dos casos com si no, sempre cal intentar fonamentar la posició, i per això els principis rectoris que incideixen en els dilemes bioètics han de ser interpretats.

El 1978 la Comissió Nacional per a la Protecció dels Subjectes Humans davant la Investigació Biomèdica i del Comportament, dels Estats Units, va publicar un document conegut com a *Informe Belmont* que establia tres principis bàsics per a la recerca biomèdica: el respecte a les persones (que protegia l'autonomia de totes les persones i els atorgava un paper actiu en el procés de deliberació i capacitat de decisió en el procés d'investigació); la beneficència (que insta els investigadors a maximitzar els beneficis alhora que es minimitzen els riscos per als subjectes de la investigació), i la justícia (que exhorta a fer un ús eficient i sostenible dels recursos socio-sanitaris per facilitar el màxim nombre de recerques).

Un any més tard, Tom L. Beauchamp (que va formar part d'aquesta comissió) i James F. Childress van publicar una de les obres més importants en bioètica, *Principis d'ètica biomèdica* (1979), en què sostenien que el principi de beneficència havia de ser subdividit en dos: el de beneficència talment dit i el de no-maleficència. Atès que no és el mateix fer el bé a una persona que deixar de generar-li un mal, tampoc en l'àmbit biomèdic és equiparable curar una patologia a deixar d'empitjorar-la. *Primum non nocere*.

Per tant, quan es parla de principis en bioètica, els que afecten totes les accions biomèdiques, siguin de l'àmbit de la recerca o de l'atenció sanitària, ens referim a quatre: el principi d'autonomia, el de no-maleficència, el de beneficència i el de justícia. No hi ha tant de consens, però, a l'hora de saber quin o quins prevalen sobre els altres. Per a Beauchamp i Childress tots els principis són iguals entre si i no es

MIQUEL SEGURÓ

CÀTEDRA ETHOS (URL)
I PROFESSOR DE LA UOC

poden jerarquitzar, de manera que no podem privilegiar-ne cap a priori. En canvi, per a Diego Gracia, mestre de tants especialistes en bioètica a Espanya, sí que existeix una jerarquia. Hi ha dos principis més amplis i genèrics, el de no-maleficència i el de justícia, que són més fàcilment universalitzables i per tant han de ser respectats preminentment. El principi d'autonomia i el de beneficència, en canvi, remetent per si mateixos a un individu (la llibertat i el bé d'una persona no necessàriament valen per a una altra) i en conseqüència són menys extensibles a la totalitat.

Resoldre un dilema en bioètica no és, doncs, aplicar un patró. Cal deliberar i coordinar la interacció dels diferents principis i dels diferents agents implicats, i en el cas de la mort assistida també. Perquè no

Si la mort ja és de per si un tabú per a una societat adoctrinada en l'èxit i en els finals feliços, encara ho és més el desig de voler morir

és el mateix ser agent actiu (actuar per provocar la mort) que passiu (facilitar unes pastilles) o simplement espectador, i a més les motivacions d'una decisió varien substancialment si alterem una de les variables. Per exemple, no és el mateix parlar del cas d'Andrea Lago, la nena de 12 anys sense capacitats comunicatives que va morir el 2015 perquè els seus pares van aconseguir que no se li allargués artificialment la vida, que el de Ramón Sampedro, un adult amb uns nivells de consciència i de capacitat d'expressió verbal versemblantment satisfactoris sense capacitat d'acció, que el d'Arrabal, que sí que disposava de capacitat per dur a terme l'acció definitiva. En qualsevol cas, però, no són eventualitats insalvables, i si no es resolen és més per pudor o prejudici que per la impossibilitat de coordinar els principis d'autonomia i de justícia.

La bioètica és més que una ètica aplicada. Implica una profunda reflexió sobre la vida, la mort i la nostra interacció individual i social davant d'elles. Per això no aporta receptes ni solucions absolutes; més aviat ens convoca a estar preparats per poder donar respostes concretes a qüestions que, encara que no ho vulguem, se'ns poden arribar a plantejar. Ja és hora, doncs, que les regulacions estiguin a l'altura en qüestions de vida i mort. I de la mateixa manera que la qüestió de l'avortament s'ha afrontat, cal posar sobre la taula d'una manera seriosa i responsable (és a dir, donant respostes) la regularització de l'eutanàsia, de la bona (*eu*) mort (*thanatos*).

GETTY

Educar

SÍLVIA SOLER

Primers dies d'abril. De bon matí, tot i el dia esplèndid, l'aire és fresc i cal abrigar-se arran de mar. Com que les escoles fan festa, a la platja ja hi ha pares i mares amb criatures. Els adults prenen el sol o llegeixen i els menuts juguen a la sorra.

A prop meu, una mare joveníssima i una nena petita, de potser dos anys. La nena té els cabells foscos i arriassats i s'està a prop d'allà on trenquen les onades. M'hi fixo perquè la meva memòria de mare patidora s'ha activat momentàniament i un pensament llampec m'ha fet somriure: jo ja l'hauria avisat que anés amb compte de no mullar-se. Vigila, alerta, ves amb compte, seny. Quants quilos de paraules malbaratades, d'avertiments inútils. Que pesada.

Aquesta mare que tinc a prop, en canvi, es limita a contemplar la nena amb una expressió relaxada. L'observa mentre es dedica a omplir de sorra la galleda –blava, amb uns peixos grocs pintats i tot de bombolles– amb un gran esforç. Agafa sorra amb les dues manetes juntes, tot just un grapat, i les acosta a la galleda a poc a poc. Està seriosa i concentrada però, tot i així, va perdent sorra en el trajecte i ja es veu a venir que la tasca serà àrdua i feixuga. La mare fa cara de tant li fa, tenim tot el matí. Encara ajupida, la constructora decideix que ja té prou material. S'incorpora i agafa la galleda amb les dues mans. Fa una passa, trontolla i cau asseguda de cul a terra.

La nena alça la mirada i la mare amplia el somriure. En veure-ho, la nena canvia l'expressió sorruda per un petit somriure, també

La mare continua observant-la en silenci i ara, veient l'ensopegada, esbossa un somriure. Veu com la seva filla es torna a aixecar i fa el segon intent. L'elevació que fa la sorra just abans del trencant de les onades dificulta una mica l'operació. Però la nena hi torna: agafa la galleda i fa un parell de passes vacil·lants. El cul li pesa massa i es repeteix la caiguda enrere. Ara, a més a més, la galleda ha quedat tombada i s'ha perdut una bona quantitat de sorra.

La nena alça la mirada i la mare amplia el somriure. En veure-ho, la nena canvia l'expressió sorruda per un petit somriure, també. S'aixeca i agafa la galleda. Abans de començar a caminar mira cap a la seva mare, com si calculés les dificultats del camí. La mare somriu encara més. La nena fa una passa, ara una altra i, com que el pes la desestabilitza, torna a entrebancar-se i cau. Alça la mirada perquè la seva mare ha esclatat en rialles. Ella, uns segons després, també riu.

La mare, de la tovallola estant, sense aixecar-se, pregunta: “Vols que t'ajudi?” I la nena fa que no amb el cap. Ho intenta encara un altre cop.

Educar és això, penso.